

АНОТАЦІЯ

Парамонов Б. І. Проблематика ідентичності в романістиці Фредеріка Бегбеде: простір пам'яті, синергетика, поетика, інтертекст. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 – Філологія (Галузь знань 03 – Гуманітарні науки). – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2024.

Дисертація присвячена дослідженню проблеми ідентичності в романістиці Фредеріка Бегбеде через простір пам'яті, синергетику, поетику та інтертекст. Дослідження ґрунтується на оцінці теоретичних засад ідентичності (Хантингтон, Еріксон, Ассман, Черкашина, Іванишин, Гаврилів, Скринник, Сеник, Лімборський, Оржицький). Для визначення найбільш релевантних підходів до вивчення літературних творів розглянуто теоретичні засади пам'яті: культурно-історичної (Альбвакс, Ассман, Хірш, Іванова), наратологічної (Ерл, Нюннінг, Мальдонадо-Алеман, Ганзел, Басселер, Бірке), автобіографічної (Середа, Іванова, Бондаренко, Олефір, Любомирський, Дікерхуф), сімейної (Слабакова, Барклей, Койфод); синергетики та дискурсу (Піхтовнікова, Шевченко, Мартинюк); поетики (Піхтовнікова, Черкашина, Сатановська, Криворучко, Ковпик, Копистянська); інтертексту (Кристева, Барт, Бальзак, Лодж, Хаберер, Юван, Отт, Уолтер, Зенгін). Романістика Фредеріка Бегбеде («Вікна у світ», «Французький роман», «Гребля проти Атлантичного океану», «Сповідь злегка застарілого гетеросексуала», «Спогади неврівноваженого молодика», «Відпустка в комі», «Кохання живе три роки», «99 франків», «Ідеаль», «Людина, що плакала від сміху») розглядається в контексті сучасних автобіографічних та автофікційних наративів, з'ясовується їхнє місце і значення в сучасній літературі.

Дисертація проливає світло на те, що вивчення ідентичності в літературі також має враховувати комплексні виміри – когнітивний, культурний, цифровий – кожен з яких робить свій внесок у формування «Я». Теоретична база для аналізу літературних творів має бути адаптивною та здатною охопити різні нюанси

ідентичності, як вона переживається та виражається в сучасному світі.

Проведено розмежування між автобіографічними (Лежен, Гаспаріні, Женетт, Олі, Галич, Черкашина, Бовсунівська, Гаврилів, Коцюбинська, Колошук) та автофікційними складовими (Дубровський, Паскаль, Шумейкер, Дерріда, Вілен, Галич, Констанкевич, Фесенко, Бовсунівська, Черкашина) літературної творчості за допомогою аналізу досліджень, присвяченим цим тематикам. Подібне розмежування підкреслює силу автобіографічного та автофікційного дискурсу як інструментів саморефлексії, особистісного зростання та комунікації з читачами, пропонуючи унікальну платформу для аналізу людського досвіду. Також це дозволяє глибше зрозуміти різні наративні техніки, що використовуються в нефікційних і фікційних текстах Фредеріка Бегбеде. Романи письменника ми розділяємо на дві категорії: автобіографічні та автофікційні, з докладним аналізом тематичних і стилістичних відмінностей та подібностей між цими групами.

І автобіографічна, і автофікційна романістика Фредеріка Бегбеде представляє собою не лише літературу розваги, але й спонукає до роздумів, пропонуючи демонстрацію того, як люди пізнають себе через минуле. Романи письменника підкреслюють важливість пам'яті у формуванні ідентичності та постійну взаємодію між особистою історією та ширшим культурним середовищем.

Простежено саморепрезентаційні прояви протагоністів у творах Фредеріка Бегбеде, з акцентом на Марку Марроньє та Октаві Паранго. Проаналізувавши дві трилогії ми віднайшли кореляції образу письменника з його фікційними репрезентаціями. Відтак наше дослідження розкрило, як особистий досвід і світогляд Фредеріка Бегбеде відображаються в його протагоністах.

Наше дослідження демонструє, що пам'ять – це не статичне явище, а жива сутність, яка постійно формується під впливом наративів, які ми конструємо про себе і світ. Теоретичні підходи до пам'яті в літературних творах мають бути такими ж динамічними та нюансованими, як і предмет, який вони вивчають, що дозволить всебічно зрозуміти людське існування. Розглянуто зображення пам'яті, особистої і родинної, в автобіографічних романах Фредеріка Бегбеде, як-от «Вікна у світ», «Французький роман», «Гребля проти Атлантичного океану», «Сповідь злегка

застарілого гетеросексуала». Ретельне вивчення цих творів продемонструвало, як відсутність пам'яті та намагання її відновити формують оповідь і розвиток авторської ідентичності, пропонуючи унікальний погляд на взаємодію між цими поняттями.

Синергетика, як міждисциплінарний підхід, відкриває нові горизонти для дослідження ідентичності через аналіз самоорганізованих систем. У контексті дослідження ідентичності синергетика дозволяє розглядати особистість як динамічну систему, яка взаємодіє з зовнішнім середовищем, змінюючи свої параметри, структуру та функції. Це особливо важливо при вивченні соціальної ідентичності, де людина, взаємодіючи з соціальними групами, формує свою належність та змінює її під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Принципи синергетики, такі як атрактори та репелери, допомагають зрозуміти, як певні чинники сприяють збереженню або трансформації ідентичності, що є критичним для аналізу соціальних та культурних процесів у сучасному світі.

У дослідженні розглядається поетична своєрідність творів Фредеріка Бегбеде. Зосереджено увагу на різних наративних техніках, як-от спеціально підібрана лексика, тональність оповіді та різноманітні композиційні техніки, що використовуються в його нехудожніх і художніх текстах в залежності від інтенцій; хронотопних особливостях; специфіці конструювання системи образів. Таким чином, наше дослідження дає уявлення про унікальний літературний стиль письменника та його підхід до оповіді та розкриттю питань, пов'язаних з комплексністю концепту ідентичності.

Інтертекстуальність як концепція досліджує взаємодію і взаємозалежність текстів, наголошуючи, що кожен текст є мозаїкою цитат з інших творів. У контексті дослідження ідентичності це особливо значуще, оскільки ідентичність автора досліджується розглядається через текст, що складається з культурних, літературних та історичних цитат. Включення теорії інтертекстуальності в аналіз ідентичності дає змогу дослідити, як індивідуальні та колективні ідентичності формуються через діалог із попередніми текстами та контекстами. Наприклад, у творчості Фредеріка Бегбеде використання інтертекстуальних зв'язків і цитат

збагачує його твори, створюючи багатошарові наративи, що сприяють глибшому розумінню ідентичності персонажів та авторського світу. Таким чином, інтертекстуальний підхід розкриває механізми, за допомогою яких ідентичність визначається та переосмислюється через культурні та літературні тексти, демонструючи, що процес формування ідентичності є невід'ємною частиною ширшого міжтекстового діалогу.

Нарешті, дослідження оцінює вплив глобалізації на авторську ідентичність Фредеріка Бегбеде, відображену в його автофікційних романах-трилогіях. Оповідна траєкторія Марка Марроньє, представлена романами «Спогади неврівноваженого молодика», «Відпустка в комі» та «Кохання живе три роки» викриває розкішний і водночас пустопорожній спосіб життя французької буржуазії, демонструючи ранній період життя письменника. Альтер-его Фредеріка Бегбеде стає засобом сатири, викриваючи поверховість і надмірності заможної еліти.

Водночас більш зріла трилогія заглиблюється в життя Октава Паранго («99 франків», «Ідеаль» та «Людина, що плакала зі сміху»), що дає змогу авторові, який має достатній досвід роботи в рекламній індустрії, роздумувати про всепроникність культури споживання, вплив медіа та комерціалізацію прагнень у сучасному житті. Наскрізна тема «суспільства споживання» розглядається не лише у творчості Фредеріка Бегбеде, а й на тлі сучасної французької та світової літератури.

Романістика Фредеріка Бегбеде робить значний внесок у культурну та літературну мозаїку Франції і пропонує ширший коментар до динаміки сучасного постіндустріального, постмодерного суспільства. Наше дослідження підкреслює важливість наративів Фредеріка Бегбеде для розуміння та орієнтації в комплексних елементах сучасного буття та суспільних конструкцій. Така оцінка дає глибше розуміння того, як глобальна культурна динаміка впливає на формування особистої та літературної ідентичності.

Переосмислення авторської ідентичності через художню літературу на прикладі романістики Фредеріка Бегбеде слугує важливим підґрунтям для розуміння складної динаміки сучасної літератури. Досліджуючи злиття особистої

ідентичності та творчого самовираження, підкреслено глибокий вплив авторської інтроспекції на формування наративних структур та розвиток критичного ставлення читачів до багатограних складнощів сучасного суспільства, виражених комплексністю концепту ідентичності.

Методологічною основою дослідження є герменевтичний аналіз, який дозволив провести глибоке інтерпретаційне вивчення текстів, зосередившись на розумінні суб'єктивного значення наративів Фредеріка Бегбеде та дослідити, як ідентичність конструюється і передається за допомогою самоорганізованих систем, літературних прийомів та наративних структур. Порівняльний літературознавчий аналіз допоміг виявити подібності та відмінності між автобіографічними та автофікційними наративами письменника. Метод рецептивної естетики застосовується в контексті аналізу окремого твору, що дозволяє врахувати вплив ролі читача в інтерпретації та формуванні смислової канви наративу. Культурно-історична контекстуалізація використовується для оцінки впливу глобалізації на авторську ідентичність Фредеріка Бегбеде. Також використано методи синергетичного та інтертекстуального аналізів.

Літературознавчий аналіз, що знаходиться в постійному розвитку, створює підґрунтя для подальшого вивчення складної взаємодії між авторською ідентичністю та її художніми репрезентаціями. Трилогії Фредеріка Бегбеде про Марка Марроньє та Октава Паранго стали додатковою платформою для дослідження відновлення пам'яті, формування ідентичності, екзистенційних криз, соціального розчарування та пошуку автентичності в умовах всепроникної глобалізації, зростаючої комерціалізації та споживання, культури скасування, соціальної амнезії та інших проблем сучасності.

Дисертація представляє собою комплексне дослідження проблеми ідентичності в романістиці Фредеріка Бегбеде. Завдяки детальному аналізу його автобіографічних та автофікційних романів через призму синергетики, поетики та інтертексту, дослідження проливає світло на складну взаємодію, пропонуючи унікальний погляд на сучасний літературний ландшафт. Результати нашого дослідження не лише можуть дати нове розуміння романістики Фредеріка Бегбеде,

але й роблять внесок у ширший дискурс про ідентичність у літературі.

Ключові слова: сучасна зарубіжна художня проза / сучасна французька література, постмодернізм / неореалізм, романістика / роман, Фредерік Бегбеде, ідентичність / саморепрезентація, автобіографічна / особиста / колективна / культурна пам'ять, спогади / мемуари / автобіографія / автофікція / автобіографізм, поезика, синергетика, інтертекст.

ABSTRACT

Paramonov B. The problem identity in Frédéric Beigbeder`s novels: the space of memory, synergetics, poetics, intertext. – Qualification scholarly paper: a manuscript.

Thesis submitted for obtaining the Doctor of Philosophy degree in Humanities, Speciality 035 – Philology (Branch of knowledge 03 – Humanities) – V. N. Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2024.

The thesis is focused to the study of the problem of identity in Frédéric Beigbeder`s novels. The research is based on an assessment of the theoretical foundations of identity (Huntington, Erickson, Assmann, Cherkashyna, Ivanyshyn, Havryliv, Skrynnyk, Senyk, Limborsky, Orzhytskyi). To determine the most relevant approaches to the study of literary works, we analysed the theoretical foundations of memory: cultural-historical (Halbwachs, Assmann, Hirsch, Ivanova), narratological (Earl, Nüning, Maldonado-Aleman, Hansel, Basseler, Birke, Cherkashyna), autobiographical (Sereda, Ivanova, Bondarenko, Olefir, Lyubomirsky, Dickerhuf, Cherkashyna), family (Slabakova, Barclay, Koefoed); synergetics and discourse (Pikhtovnikova, Shevchenko, Martyniuk); poetics (Pikhtovnikova, Cherkashyna, Satanovska, Kryvoruchko, Kovpik, Kopystianska); intertext (Kristeva, Barthes, Balzac, Lodge, Haberer, Juvan, Ott, Walter, Zengin). Frédéric Beigbeder`s novels («Windows on the World», «A French Novel», «A Dam Against the Atlantic», «Confessions of a Slightly Outdated Heterosexual», «Memoirs of a deranged young man», «Holiday in a Coma», «Love Lasts Three Years», «99 Francs», «The Ideal», «The Man Who is Crying with Laughter») are examined in the context of

contemporary autobiographical and autofictional narratives, as well as their place and significance in contemporary literature is clarified.

The thesis sheds light on the fact that the study of identity in literature should also consider complex dimensions – cognitive, cultural, digital – each of which contributes to the formation of the self. The theoretical framework for the analysis of literary works should be adaptive and able to cover various nuances of identity as it is experienced and expressed in the modern world.

A distinction is made between autobiographical (Lejeune, Gasparini, Genette, Olney, Halych, Cherkashyna, Bovsunivska, Havryliv, Kotsiubynska, Koloshchuk) and autofictional components (Dubrovsky, Pascal, Shumaker, Derrida, Levinas, Vilain, Halych, Konstankevich, Fesenko, Bovsunivska, Cherkashyna) of literary works by analysing studies on these topics. Such a distinction emphasises the power of autobiographical and autofictional discourse as tools for self-reflection, personal growth, and communication with readers, offering a unique platform for analysing human experience. It also allows for a deeper understanding of the various narrative techniques used in Frédéric Beigbeder's nonfictional and fictional texts. We divide the writer's novels into two categories: autobiographical and autofictional, with a detailed analysis of the thematic and stylistic differences and similarities between these groups.

Both Frédéric Beigbeder's autobiographical and autofictional novels are not only literature of entertainment, but also thought-provoking, offering a demonstration of how people come to know themselves through the past. His novels emphasize the importance of memory in shaping identity and the constant interaction between personal history and the wider cultural milieu.

The thesis traces the self-representational manifestations of the protagonists in the works of Frédéric Beigbeder, with a focus on Marc Marronnier and Octave Parango. After analysing the two trilogies, we found correlations between the writer's image and his fictional representations. Thus, our study revealed how Frédéric Beigbeder's personal experience and worldview are reflected in his protagonists.

Our research demonstrates that memory is not a static phenomenon, but a living entity that is constantly shaped by the narratives we construct about ourselves and the

world. Theoretical approaches to memory in literary works should be as dynamic and nuanced as the subject matter they study, which will allow for a comprehensive understanding of human existence. The thesis explores the depiction of memory, personal and familial, in Frederic Beigbeder's autobiographical novels, such as «Windows on the World», «A French Novel», «A Dam Against the Atlantic», «Confessions of a Slightly Outdated Heterosexual». A close study of these works demonstrates how the absence of memory and the attempts to recover it shape the narrative and the development of the author's identity, offering a unique perspective on the interaction between these concepts.

Synergetics, as an interdisciplinary approach, opens new horizons for the study of identity through the analysis of self-organised systems. In the context of identity research, synergetics allows to consider a personality as a dynamic system that interacts with the external environment, changing its parameters, structure, and functions. This is especially important in the study of social identity, where a person, interacting with social groups, forms his or her affiliation and changes it under the influence of external and internal factors. Synergistic principles, such as attractors and repellers, help to understand how certain factors contribute to the preservation or transformation of identity, which is critical for analysing social and cultural processes in the modern world.

The study examines the poetic originality of Frédéric Beigbeder's works. The attention is focused on various narrative techniques, such as specially selected vocabulary, narrative tone and various compositional techniques used in his non-fiction and fiction texts depending on the intentions; chronotopic features; specifics of constructing a system of images. Thus, our study provides an insight into the writer's unique literary style and his approach to narrative and the disclosure of issues related to the complexity of the concepts of identity.

Intertextuality as a concept explores the interaction and interdependence of texts, emphasizing that each text is a mosaic of quotations from other works. In the context of identity studies, this is particularly significant as identity is seen as a text made up of cultural, literary, and historical quotations. Incorporating intertextuality theory into identity analysis allows us to explore how individual and collective identities are formed through dialogue with prior texts and contexts. For example, in the work of Frédéric

Beigbeder, the use of intertextual connections and quotations enriches his works, creating multi-layered narratives that contribute to a deep understanding of the identity of the characters and the author's world. Thus, the intertextual approach reveals the mechanisms by which identity is defined and reinterpreted through cultural and literary texts, demonstrating that the process of identity formation is an integral part of a wider intertextual dialogue.

Finally, the study assesses the impact of globalisation on Frédéric Beigbeder's authorial identity as reflected in his autofictional novel trilogy. The narrative trajectory of Marc Marronnier, represented by the novels «Memoirs of a deranged young man», «Holiday in a Coma», «Love Lasts Three Years», exposes the luxurious and at the same time empty lifestyle of the French bourgeoisie, demonstrating the early period of the writer's life. Frédéric Beigbeder's alter ego becomes a vehicle for satire, exposing the superficiality and excesses of the wealthy elite.

At the same time, the more mature trilogy delves into the life of Octave Parango («99 Francs», «The Ideal», «The Man Who is Crying with Laughter»), allowing the author, who has extensive experience in the advertising industry, to reflect on the pervasiveness of consumer culture, the influence of the media and the commercialization of aspirations in modern life. The cross-cutting theme of the consumer society is examined not only in the works of Frédéric Beigbeder, but also against the background of contemporary French and world literature.

Frédéric Beigbeder's novels make a significant contribution to the cultural and literary mosaic of France and offer a broader commentary on the dynamics of contemporary post-industrial, postmodern society. Our study underlines the importance of Frédéric Beigbeder's narratives for understanding and navigating the complex elements of contemporary existence and social constructions. Such an assessment provides a deeper understanding of how global cultural dynamics influence the formation of personal and literary identity.

Rethinking the authorial identity through fiction, as exemplified by Frédéric Beigbeder's works, provides an important basis for understanding the complex dynamics of contemporary literature. By exploring the merger of personal identity and creative

expression, the author emphasizes the profound influence of authorial introspection on the formation of narrative structures and the development of readers' critical attitudes towards the multifaceted complexities of contemporary society, expressed by the complexity of the concepts of identity.

The methodological basis of the study is hermeneutical analysis, which allowed for an in-depth interpretive study of the texts, focusing on understanding the subjective meaning of Frédéric Beigbeder's narratives and exploring how identity is constructed and transmitted through self-organised systems, literary techniques and narrative structures. Comparative literary analysis helped to identify the similarities and differences between the writer's autobiographical and autofictional narratives. The method of receptive aesthetics is used in the context of analysing a single work, which allows us to consider the influence of the reader's role in interpreting and shaping the narrative's semantic framework. The cultural and historical contextualisation is used to assess the impact of globalisation on the author's identity of Frédéric Beigbeder. The methods of synergetic and intertextual analysis are also used.

Literary analysis, which is constantly evolving, provides the basis for further study of the complex interaction between the author's identity and its artistic representations. Frédéric Beigbeder's trilogies about Marc Marronnier and Octave Parango have become an additional platform for the study of memory recovery, identity formation, existential crises, social disillusionment, and the search for authenticity in the context of pervasive globalisation, growing commercialisation and consumption, the culture of cancellation, social amnesia and other contemporary problems.

The thesis is a comprehensive study of the problem of memory and identity in the works of Frédéric Beigbeder. Through a detailed analysis of his autobiographical and autofictional novels, the study sheds light on the complex interplay between memory and identity, offering a unique perspective on the contemporary literary landscape. The results of our study not only provide new insights into Frédéric Beigbeder's works, but also contribute to the broader discourse on identity in literature.

Key words: contemporary foreign fiction / contemporary French literature, postmodernism / neorealism, novel, Frédéric Beigbeder, identity / self-representation,

autobiographical / personal / collective / cultural memory, memoirs / autobiography / autofiction / autobiographism, poetics, synergetics, intertext.